

VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJOS VIRŠININKAS

**ĮSAKYMAS
DĖL BRANDUOLINĖS SAUGOS REIKALAVIMŲ BSR-1.4.3-2017
„LICENCIJUOJAMĄ VEIKLĄ BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SRITYJE
VYKdanČIŲ ORGANIZACIJŲ ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI“
PATVIRTINIMO**

2017 m. rugsėjo 20 d. Nr. 22.3-160
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 50¹ straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 11 straipsnio 1 punktu, 23 straipsnio 1 dalimi ir 28 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Branduolinės saugos reikalavimus BSR-1.4.3-2017 „Licencijuojamą veiklą branduolinės energetikos srityje vykdančių organizacijų žmogiškieji ištekliai“ (pridedama).

2. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2001 m. gruodžio 29 d. įsakymą Nr. 57 „Dėl Branduolinės energetikos objektus eksploatuojančių organizacijų ir joms paslaugas teikiančių įmonių personalo valdymo bendrųjų reikalavimų (VD-E-11-2001)“.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2017 m. lapkričio 1 dieną.

Viršininko pavaduotojas radiacinei saugai,
laikiniai vykdančias viršininko funkcijas

Vidas Paulikas

PATVIRTINTA
Valstybinės atominės energetikos
saugos inspekcijos viršininko
2017 m. rugsėjo 20 d.
įsakymu Nr. 22.3-160

BRANDUOLINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI BSR-1.4.3-2017

LICENCIJUOJAMĄ VEIKLĄ BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SRITYJE VYKLANČIŲ ORGANIZACIJŲ ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS, NUORODOS IR SĄVOKOS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.4.3-2017 „Licencijuojamą veiklą branduolinės energetikos srityje vykdančių organizacijų žmogiškieji ištekliai“ (toliau – Reikalavimai) nustato bendruosius reikalavimus licencijuojamą veiklą branduolinės energetikos srityje vykdančių organizacijų, nurodytų Reikalavimų 2 punkte (toliau – organizacija), darbuotojų, saugai svarbaus produkto tiekėjo darbuotojų, vykdančių darbus branduolinės energetikos objekte (toliau – BEO dirbantys darbuotojai), kompetencijos ir kitų žmogiškųjų pajėgumų užtikrinimo tvarkai.

2. Reikalavimai privalomi licencijų, kurių rūšys nurodytos Reikalavimų 4.2 papunktyje nurodyto teisės akto 22 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose, ir leidimų, kurių rūšys nurodytos Reikalavimų 4.2 papunktyje nurodyto teisės akto 22 straipsnio 2 dalies 1–5 punktuose, turėtojams.

3. Reikalavimai organizacijų darbuotojų ir BEO dirbančių darbuotojų radiacinės saugos mokymui ir instruktavimui yra nustatyti 4.5 papunktyje nurodytame teisės akte.

ANTRASIS SKIRSNIS NUORODOS

4. Reikalavimuose pateiktos nuorodos į šiuos teisės aktus:

4.1. Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymas;

4.2. Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymas;

4.3. Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.4.1-2016 „Vadybos sistema“, patvirtinti Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (toliau – VATESI) viršininko 2010 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 22.3-56 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.4.1-2016 „Vadybos sistema“ patvirtinimo“;

4.4. Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.1.3-2016 „Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos patikrinimai“, patvirtinti VATESI viršininko 2011 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 22.3-82 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.1.3-2016 „Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos patikrinimai“ patvirtinimo“;

4.5. Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.9.4-2019 „Branduolinės energetikos srities veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais vykdančių darbuotojų, asmenų, atsakingų už radiacinę saugą, ir asmenų, atsakingų už fizinę saugą, radiacinės saugos mokymo, instruktavimo ir fizinių asmenų, siekiančių įgyti teisę mokytis radiacinės saugos, atestavimo tvarkos aprašas“, patvirtinti VATESI viršininko 2016 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 22.3-73 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.9.4-2019 „Branduolinės energetikos srities veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais vykdančių darbuotojų, asmenų, atsakingų už radiacinę saugą, ir asmenų,

atsakingų už fizinę saugą, radiacinės saugos mokymo, instruktavimo ir fizinių asmenų, siekiančių įgyti teisę mokytis radiacinės saugos, atestavimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

TREČIASIS SKIRSNIS SĄVOKOS

5. Reikalavimuose vartojamos šios sąvokos:

5.1. **Branduolinės energetikos objekto vadovaujantieji darbuotojai** – pareiškėjo, pateikusio paraišką gauti Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nurodytas licencijas, ir licencijų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose, turėtojo, už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą atsakingi vadovaujantys darbuotojai (organizacijos vadovas, organizacijos vadovo pavaduotojai, organizacijos vadovui arba jo pavaduotojams tiesiogiai pavaldžių padalinių vadovai).

5.2. **Branduolinės energetikos objekto eksploatavimo darbuotojai** – asmenys, valdantys branduolinės energetikos objekto technologinį procesą, naudojantys su šiuo procesu susijusias konstrukcijas, sistemas ir (ar) komponentus, taip pat asmenys, atliekantys šio objekto saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų statybos techninę priežiūrą.

5.3. **Įvadinis darbuotojo mokymas** – naujo darbuotojo mokymas ir į naujas pareigas perkeliama darbuotojo mokymas, pagal jo turimą kvalifikaciją ir užimamas pareigas, suteikiant žinias ir formuojant įgūdžius, būtinus tinkamai vykdyti šio darbuotojo pareigybės apraše nustatytas funkcijas.

5.4. **Darbuotojo kompetencija** – pareigybės apraše ar kituose organizacijos dokumentuose nustatytoms funkcijoms vykdyti reikalingas darbuotojo išsilavinimas, žinios, įgūdžiai, darbo patirtis ir asmeninės savybės, reikalingos funkcijoms saugiai ir rezultatyviai vykdyti.

5.5. **Branduolinės energetikos objekto saugai svarbios pareigybės** – branduolinės energetikos objekto vadovujančiųjų darbuotojų pareigybės, šio objekto eksploatavimo darbuotojų, kurie planuoja, koordinuoja ir priima sprendimus dėl veiklos ir (arba) veiksmų, susijusių su šio objekto branduolinės, radiacinės, fizinės saugos, branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimu, pareigybės, taip pat šio objekto darbuotojų, atsakingų už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos užtikrinimo nepriklausomą vertinimą pareigybės.

5.6. Kitos Reikalavimuose vartojamos sąvokos atitinka Reikalavimų 4.1–4.3 papunkčiuose nurodytuose teisės aktuose, taip pat kituose branduolinės saugos reikalavimuose bei taisyklėse apibrėžtas sąvokas.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

II SKYRIUS BENDRIEJI ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VADYBOS REIKALAVIMAI

6. Organizacijos darbuotojų, taip pat BEO dirbančių darbuotojų kompetencijos užtikrinimo ir kompetencijos išlaikymo priemonės, lemiančios organizacijos gebėjimą vykdyti veiklą pagal branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų reikalavimus, turi būti nurodytos organizacijos vadybos sistemos dokumentuose.

7. Organizacijoje turi būti nustatyta ir dokumentuota organizacijos darbuotojų ir BEO dirbančių darbuotojų mokymo, žinių tikrinimo ir žinių vertinimo tvarka.

8. Organizacija turi turėti administracines ir (ar) technines priemones, užtikrinančias, kad organizacijos darbuotojai ir BEO dirbantys darbuotojai darbo metu nebūtų apsvaigę nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių medžiagų ir jų sveikatos būklė būtų tinkama atlikti priskirtas funkcijas (angl. *Fitness for duty*).

9. Branduolinės energetikos objekto eksploatavimo darbuotojai (toliau – BEO eksploatavimo darbuotojai) gali pradėti dirbti savarankiškai tik organizacijos vadybos sistemos dokumentuose nustatyta tvarka patikrinus jų žinias ir gebėjimus, ir patvirtinus, kad BEO eksploatavimo darbuotojų turimos žinios ir gebėjimai yra pakankami savarankiškai vykdyti priskirtas funkcijas.

10. Vadovaudamasi Reikalavimų 4.3 papunktyje nurodyto teisės akto 40.1.3 papunkčiu parengtu organizacijos organizacinės struktūros aprašymu ir šios organizacinės struktūros pagrindu, organizacija turi sudaryti branduolinės energetikos objekto saugai svarbių pareigybių (toliau – saugai svarbios pareigybės) sąrašą, kuriame nurodomas mažiausias būtinas tokių pareigybių skaičius organizacijoje, tokiose pareigybėse dirbančių darbuotojų skaičius ir, jei dirbama pamainomis, tokias pareigybes užimančių darbuotojų skaičius pamainoje. Keičiantis organizacijos organizacinės struktūros aprašymui ir pagrindimui, turi būti tikslinamas ir saugai svarbių pareigybių sąrašas. Saugai svarbių pareigybių sąrašas turi būti: branduolinės energetikos objekto vadovaujančiųjų darbuotojų (toliau – BEO vadovaujantys darbuotojai) pareigybės; BEO eksploatavimo darbuotojų, kurie planuoja, koordinuoja ir priima sprendimus dėl veiklos ir (arba) veiksmų, susijusių su BEO branduolinės, radiacinės, fizinės saugos, branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimu, pareigybės; organizacijos darbuotojų, kurie organizuoja ir (arba) vykdo procesų, susijusių su BEO branduolinės, radiacinės, fizinės saugos, branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimu, auditus ir nepriklausomus patikrinimus, pareigybės.

11. Organizacija privalo užtikrinti, kad BEO saugai svarbias konstrukcijas, sistemas ir komponentus valdytų tik organizacijos darbuotojai ar BEO dirbantys darbuotojai, turintys tam leidimą (angl. *authorization*). Organizacija vadybos sistemos dokumentuose turi nustatyti leidimų valdyti saugai svarbias konstrukcijas, sistemas ir komponentus suteikimo ir panaikinimo kriterijus ir tvarką.

12. Organizacija turi užtikrinti, kad BEO saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų skaičius būtų ne mažesnis už BEO saugą pagrindžiančiuose dokumentuose vadovaujantis Reikalavimų 4.3 papunktyje nurodyto teisės akto 71 punktu pagrįstą tokių darbuotojų skaičių ir, kai dirbama pamainomis, ne mažesnis už BEO saugą pagrindžiančiuose dokumentuose pagrįstą mažiausią tokių darbuotojų skaičių kiekvienoje pamainoje.

13. Organizacija privalo periodiškai, tačiau ne rečiau kaip kartą per penkerius metus, įvertinti ir vadybos sistemos dokumentuose nurodyta tvarka patvirtinti saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų kompetencijos tinkamumą bei tokių darbuotojų skaičiaus pakankamumą saugiai vykdyti licencijuojamą veiklą (atlikti žmoniškųjų išteklių pakankamumo įvertinimą).

14. Organizacija turi turėti tiek žmoniškųjų išteklių, kad esant bet kokiam galimam neiįprastojo įvykio scenarijui BEO eksploatavimo sąlygos vėl taptų tokios, kokios nustatytos BEO projekte.

15. Organizacija, planuodama licencijuojamą veiklą, numatydamą BEO gyvavimo etapų pasikeitimus, atsižvelgdama į darbuotojų atleidimą iš darbo dėl objektyvių žinomų aplinkybių (pavyzdžiui, sulaukus pensijinio amžiaus), privalo sudaryti ilgalaikį, skirtą ne trumpesniam nei dešimties metų laikotarpiui, saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų kompetencijų užtikrinimo planą (angl. *long-term competency needs plan*). Jei į šį dešimties metų laikotarpį įeina keli BEO gyvavimo etapai, organizacijos ilgalaikiame saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų kompetencijos užtikrinimo plane turi būti numatyta, kaip bus užtikrinama saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų kompetencija skirtingais BEO gyvavimo etapais.

16. Vadovaudamasi Reikalavimų 15 punkte nurodytu planu, organizacija turi sudaryti vidutinio laikotarpio, penkerių metų, saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų priėmimo ir mokymo planą.

17. Organizacija turi periodiškai, tačiau ne rečiau kaip kartą per du metus, įvertinti žmoniškųjų išteklių planavimo procesą, atsižvelgdama į saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų priėmimo ir (arba) mokymo plano vykdymą, šių reikalavimų 13 punkte nurodyto žmoniškųjų išteklių pakankamumo įvertinimo rezultatus bei kitus faktinius duomenis.

18. Duomenys, susiję su BEO saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų kompetencijos nustatymu, mokymu ir atestavimu, turi būti dokumentuojami ir saugomi ne mažiau kaip 5 metus.

III SKYRIUS DARBUOTOJŲ ATRANKA

19. Organizacijos darbuotojų atranka turi būti atliekama vadovaujantis organizacijos vadybos sistemos dokumentuose nustatyta tvarka, kiek jos nereglementuoja darbo santykius reglamentuojantys teisės aktai, ir organizacijos vadovo iš anksto patvirtintais kvalifikaciniais reikalavimais pretendentams.

20. Padalinio, kuriame darbuotojas dirbs saugai svarbioje pareigybėje, vadovas privalo dalyvauti vertinant kandidato į saugai svarbią pareigybę tinkamumą ir patvirtinant galutinius atrankos rezultatus.

21. Kandidatams užimti saugai svarbias pareigybes (išskyrus BEO vadovaujančių darbuotojų pareigybes) organizacija turi nustatyti šiuos reikalavimus:

21.1. išsilavinimo;

21.2. techninių ir technologijos žinių, reikalingų pareigybei priskirtoms funkcijoms vykdyti;

21.3. žinių apie saugos ir saugumo kultūrą;

21.4. žinių apie BEO, kuriame kandidatas į saugai svarbias pareigybes planuoja dirbti, veikimo principus;

21.5. žinių apie branduolinės, radiacinės ir (arba) fizinės saugos užtikrinimo principus (taikoma atsižvelgiant į siekiamas užimti pareigas);

21.6. profesinės patirties (jei ji reikalinga atsižvelgiant į pareigybės apraše nurodytas funkcijas);

21.7. vadovavimo ir lyderystės gebėjimų ir vadovavimo patirties, įgytos tokioje pačioje arba giminingoje profesinėje srityje (taikoma kandidatams į padalinių vadovus);

21.8. analitinių, problemų sprendimo, bendravimo gebėjimų;

~~21.9.~~ kvalifikacinių atestatų, suteikiančių teisę vykdyti pareigybės apraše nurodytos srities veiklą, kai teisės aktuose nustatytas reikalavimas pareigybės apraše nurodytai veiklai turėti kvalifikacinį atestatą.

IV SKYRIUS BENDRIEJI DARBUOTOJŲ MOKYMO REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRSNIS SISTEMINIO POŽIŪRIO Į MOKYMĄ TAIKYMAS

22. Organizuojant darbuotojų mokymo procesą organizacijoje turi būti vadovujamasi sisteminiu požiūriu – mokymas organizuojamas šia seka: darbuotojų kompetencijos poreikių analizė, mokymų programų sudarymas, pasirengimas vykdyti mokymus, mokymų vykdymas, mokymų organizavimo proceso vertinimas ir gerinimas.

23. Organizacijos vadybos sistemos dokumentuose turi būti nustatyti reikalavimai, įskaitant būdus, priemones ir atsakomybę, dėl šių organizacijoje vykdomų mokymo etapų:

23.1. poreikių analizė – nustatomi darbuotojų funkcijų vykdymui keliami reikalavimai, pasiekti ir siekiami gebėjimų lygiai, įvardijamos mokymo metu numatytos tobulinti darbuotojų kompetencijos arba kvalifikacijos kėlimo sritys;

23.2. mokymo programų sudarymas – formuluojami konkretūs pamatuojami mokymo tikslai, mokymo tikslų pasiekimo vertinimo kriterijai, sudaromas mokymo planas ir numatomi ištekliai jam įgyvendinti;

23.3. pasirengimas vykdyti mokymus – atsižvelgiant į programos tikslus ir planuojamų mokyti darbuotojų patirtį bei kvalifikacijos lygį, nustatomi taikytini mokymo metodai, rengiama mokymo medžiaga ir priemonės;

23.4. mokymų vykdymas – pagal organizacijos vadovybės patvirtintas mokymo programas vykdomi mokymai;

23.5. mokymų organizavimo proceso vertinimas ir gerinimas – įvertinami visi įvykdytų mokymų aspektai, mokymo tikslų pasiekimas, mokymų vykdymo patirtis, įskaitant mokymo kursą išklausių darbuotojų atsiliepimus (grįžtamasis ryšys), nustatomos mokymų programų, metodų tobulinimo galimybės.

24. Organizacija vadybos sistemos dokumentuose turi nustatyti ir taikyti valdymo priemones, įskaitant tiekėjų vertinimo, parinkimo, veiksmingumo monitoringo ir pakartotinio vertinimo kriterijus, taikytinas mokymo paslaugų tiekėjo teikiamam organizacijos darbuotojų mokymo procesui ar mokymo proceso etapui, kai, organizacijos sprendimu, išorės tiekėjas tiekia visą ar dalį organizacijos darbuotojų mokymo proceso.

25. Įvadinio ir tęstinio darbuotojo mokymo trukmė, programos, metodai bei mokymų vykdymo dažnumas turi būti nustatyti organizacijos vadybos sistemos dokumentuose.

26. Planuojant tęstinį mokymą turi būti atsižvelgta į BEO saugos ir procesų būklę, darbuotojų išsilavinimą, atestavimo rezultatus bei darbo patirtį.

27. Kai kvalifikacijos tobulinimui kituose teisės aktuose nustatyti privalomi tam tikros srities kvalifikacijos tobulinimo mokymai, organizacija privalo šiuos mokymus įtraukti į mokymų programą ir užtikrinti, kad organizacijos darbuotojai ir BEO dirbantys darbuotojai išklaustų šiuos mokymus.

ANTRASIS SKIRSNIS

DARBUOTOJŲ ĮVADINIO IR TĘSTINIO MOKYMO VYKDYMAS

28. Organizacija privalo užtikrinti darbuotojų įvadinį ir tęstinį mokymą pagal mokymo programas.

29. Darbuotojo įvadinio mokymo (toliau – įvadinis mokymas) turinys ir trukmė turi būti nustatomi pagal pareigybei nustatytus kompetencijos reikalavimus. Atsižvelgiant į turimą darbuotojo kvalifikaciją ir patirtį įvadinio mokymo trukmė gali būti trumpinama.

30. Reikalavimus BEO saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų ir BEO eksploatavimo darbuotojų įvadiniam ir tęsiniam mokymui turi parengti praktinę tos veiklos, apie kurią mokoma, patirtį turintys ir su mokymo organizavimo proceso reikalavimais susipažinę darbuotojai.

31. Darbuotojai, pradedantys dirbti BEO, įvadinio mokymo metu turi būti supažindinti su BEO paskirtimi ir veikimu, teisės aktų, reglamentuojančių BEO veiklą, reikalavimais, organizacijos vadybos sistema, avarine parengtimi, individualiomis radiacinės saugos priemonėmis, saugos ir saugumo kultūros principais, darbo vieta ir jos aplinkoje esančiais profesinės rizikos veiksniais. Įvadinių mokymų programos turi suteikti bendrą supratimą apie darbuotojo atsakomybę, saugaus darbo būdus, organizacijoje nustatytų reikalavimų ir darbų atlikimo procedūrų aprašų vykdymo svarbą.

32. Visi darbuotojai įvadinio ir tęstinio mokymo metu turi būti mokomi, kaip turėtų elgtis neįprastųjų įvykių atvejais.

33. Darbuotojų tęstinio mokymo metu turi būti gilinamasi į BEO saugos užtikrinimo principus ir jų taikymą.

34. Ne rečiau kaip kartą per 5 metus BEO eksploatavimo darbuotojams turi būti organizuojami tęstiniai mokymai, kurių metu būtų atnaujinamos techninės ir technologinės žinios, būtinos pareigybės apraše nurodytoms funkcijoms vykdyti.

35. Tęstinis mokymas turi būti vykdomas pagal organizacijos vadovybės patvirtintą atitinkamų metų kvalifikacijos tobulinimo planą.

36. Padalinių vadovai atsako už jiems pavaldžių darbuotojų mokymo poreikių analizę ir sąlygų dalyvauti mokymuose užtikrinimą.

TREČIASIS SKIRSNIS ĮVADINIO IR TĘSINIO MOKYMO PROGRAMOS

37. Organizacija yra atsakinga, kad visoms pareigybėms būtų parengtos įvadinio ir tęsinio mokymo programos.

38. Pagal įvadinio ir tęsinio mokymo programas turi būti ugdomos darbuotojų profesinės kompetencijos, laiduojančios sėkmingą BEO naudojamų technologijų taikymą praktikoje.

39. Įvadinio ir tęsinio mokymo programos turi padėti darbuotojui suprasti, kaip tinkamai vykdyti procedūras, ir suprasti galimų klaidų pasekmes.

40. Įvadinio ir tęsinio mokymo programose turi būti numatyti konkretūs nurodymai, kaip darbo metu išvengti klaidų ir kaip elgtis suklydus.

41. Kiekviena mokymo programa turi apimti su mokymo tikslais susijusių saugos ir saugumo kultūros principų taikymą, išskirti atsakingo požiūrio į atliekamą darbą svarbą.

42. Mokymo programose, kai mokoma dirbti naudojant įrangą, turi būti numatytas praktinis mokymas.

43. Kiekvienoje mokymo programoje turi būti nurodyta:

43.1. programos pavadinimas, tikslinė grupė, mokymo tikslai;

43.2. reikalavimai mokymo programos dėstytojo kompetencijai;

43.3. mokymo planas, turinys ir metodai;

43.4. asmuo, atsakingas už šių mokymų vykdymą (programos vadovas);

43.5. mokymo rezultatų vertinimo kriterijai ir procedūros, įskaitant vertinimo kriterijus darbo vietoje;

43.6. programos rengėjai, programos derinime dalyvavę padaliniai, programą patvirtinęs vadovas;

43.7. programos patvirtinimo data;

43.8. terminas, iki kada turi būti atlikta programos peržiūra.

44. Mokymai turi būti vykdomi pagal mokymo programas, kurių turinys peržiūrėtas ir atnaujintas ne daugiau kaip prieš penkis metus iki šių mokymų.

45. Atnaujinant mokymo programas turi būti įvertinami mokymuose dalyvavusių darbuotojų ir jų tiesioginių vadovų bei specialistų, dalyvaujančių mokymo pagal šias programas vykdyme, pastabos ir pasiūlymai.

46. Įvadinio ir tęsinio mokymo programos turi būti atnaujinamos atsižvelgiant į eksploataavimo patirtį, atliktas BEO modifikacijas ir kitais organizacijos vadybos sistemos dokumentuose nustatytais atvejais.

KETVIRTASIS SKIRSNIS MOKYMO PRIEMONĖS

47. Saugai svarbių įgūdžių mokymuose organizacija privalo naudoti treniruoklius, modelius, įrangos, įrankių ar darbo aplinkos maketus (toliau – maketas) bei kitas mokymo priemones (pavyzdžiui, kompiuteriniai 3D modeliai). Organizacijos vadybos sistemos dokumentuose turi būti nustatyta mokymo priemonių tinkamumo vertinimo, įskaitant mokymo priemonių tinkamumo pakartotinio įvertinimo organizacijoje įvykdžius su šiomis priemonėmis susijusias saugai svarbių BEO konstrukcijų, sistemų ar komponentų modifikacijas, tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

48. Organizacija privalo užtikrinti mokymui tinkamas patalpas, priemones ir sąlygas. Mokymų dalyviams skirta medžiaga turi aiškiai ir vaizdžiai perteikti žinias apie atitinkamų BEO konstrukcijų, sistemų ir komponentų veikimą, taip pat asmeninio ir organizacijos veiksmingumo

aspektus. Detali techninė informacija mokymų metu turi būti prieinama mokymo patalpose ir taikoma kaip papildoma medžiaga.

49. Organizacija, planuodama pavojingus darbus (įskaitant radiacinės saugos požiūriu pavojingus darbus), privalo įvertinti tikslingumą naudoti maketus ar kitas mokymo priemones, kuriomis naudojantis gali būti pakartojamas darbo atlikimo procesas atsižvelgiant į realias darbo atlikimo sąlygas, darbuotojui nebūnant jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje. Atlikdama šių mokymo priemonių taikymo tikslingumo įvertinimą, organizacija privalo nustatyti, ar netaikant šių mokymo priemonių galima užtikrinti sklandų darbo atlikimą išvengiant neįprastųjų įvykių, nepažeidžiant nustatytos darbo atlikimo tvarkos, minimizuojant darbų atlikimo trukmę ir radioaktyviojo užterštumo pasklidimo tikimybę. Organizacija, nustačiusi, kad šiame punkte nurodytas mokymo priemones taikyti tikslinga, privalo kiek tai praktiškai įmanoma užtikrinti šių priemonių taikymą darbuotojų įgūdžiams ir žinioms gerinti rengiantis pavojingiems darbams, įskaitant radiacinės saugos požiūriu pavojingus darbus. Organizacijos vadybos sistemos dokumentuose turi būti aprašyta maketų ar kitų mokymo priemonių tikslingumo nustatymo ir naudojimo tvarka. Šių mokymo priemonių taikymo tikslingumo įvertinimas turi būti dokumentuojamas. Priimant sprendimą dėl maketų ar kitokių mokymo priemonių naudojimo rekomenduojama vadovautis Reikalavimų 4 priede nurodyta informacija.

Punkto pakeitimai:

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

50. Organizacijos vadybos sistemos dokumentuose turi būti nustatyta tvarka, užtikrinanti, kad mokymo metu pateikiama informacija ir naudojamos mokymo priemonės (maketai, treniruokliai ir kita) atitinka realias darbo sąlygas.

PENKTASIS SKIRSNIS

DARBUOTOJŲ MOKYMĄ VYKĐANČIŲ DĖSTYTOJŲ KOMPETENCIJOS

UŽTIKRINIMAS

51. Organizacija turi užtikrinti, kad darbuotojų mokymą vykdantys dėstytojai būtų kompetentingi vykdomų mokymų srityse, suprastų mokymo ir mokymosi ypatumus, taikytų sisteminių požiūrį į mokymą, turėtų mokymo įgūdžių.

52. Organizacija turi nustatyti dėstytojų kvalifikacijos palaikymo ir tobulinimo priemones vykdomų mokymų dalykinių kompetencijų ir mokymo metodų taikymo srityse.

53. Dėstytojai periodiškai, bet ne rečiau kaip kartą per metus, turi būti supažindinami su BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų, komponentų modifikacijomis bei savo ir kituose BEO įvykusiais branduoliniais ir radiologiniais incidentais, avarijomis ir kitais neįprastaisiais įvykiais, supažindinami su jų priežastimis bei koreguojamosiomis priemonėmis.

54. Jei branduolinės energetikos objektas yra branduolinė elektrinė, organizacijoje turi būti įsteigtas padalinys, atsakingas už BEO dirbančių darbuotojų kompetencijos užtikrinimą.

V SKYRIUS

BRANDUOLINĖS ELEKTRINĖS DARBUOTOJŲ KOMPETENCIJOS UŽTIKRINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS

SAUGAI SVARBIOSE PAREIGYBĖSE DIRBANČIŲ BRANDUOLINĖS ELEKTRINĖS

DARBUOTOJŲ MOKYMAS

55. Branduolinės elektrinės (toliau – BE) padalinių vadovai turi būti mokomi pabrėžti saugos pirmenybę visų kitų tikslų ir uždavinių atžvilgiu, paaiškinti saugos ir saugumo kultūros principus, jų praktinį taikymą organizacijoje, bendraujant su kitomis suinteresuotomis šalimis, akcentuoti tinkamo pavaldinių požiūrio į saugą ugdymą, visų pirma, asmeniniu vadovo pavyzdžiu.

56. BE padalinių vadovai turi būti mokomi tinkamai organizuoti modifikacijų vykdymą, įskaitant jų planavimą, vadovavimą jų vykdymui, ir jų eigos priežiūrą ir rezultatų vertinimą.

57. Turi būti užtikrinamas BE padalinių vadovų dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo programose nustatytuose mokymuose, kuriuose lavinami vadovavimo, lyderystės, pavaldinių mokymo darbo vietoje, neįprastųjų įvykių esminių priežasčių analizės, komandos ugdymo įgūdžiai ir perteikiama funkcijų vykdymui svarbi patirtis bei žinios.

58. BE saugai svarbiose pareigybėse dirbantys darbuotojai turi būti mokomi analizuoti, vertinti žmoniškųjų bei organizacinių veiksnių įtaką saugai, turi būti supažindinami su eksploataavimo patirtimi ir neįprastųjų įvykių analizės metodais.

59. Saugai svarbiose pareigybėse dirbantys BE darbuotojai įvadinio mokymo metu turi būti supažindinti su BE projektavimo duomenų sąvadu (angl. *design basis*).

ANTRASIS SKIRSNIS

BE VALDYMO SKYDO INŽINIERIŲ KOMPETENCIJOS UŽTIKRINIMAS

60. BE valdymo skydo inžinieriams įvadinis mokymas turi būti vykdomas ne trumpiau kaip vienerius metus, per kuriuos BE valdymo skydo inžinieriai turi:

60.1. atnaujinti ir išmokti pritaikyti funkcijoms vykdyti būtinas fizikos ir branduolinės energetikos inžinerijos teorines žinias;

60.2. suprasti BE eksploataavimo ribas ir sąlygas;

60.3. suprasti BE sistemas, jų veikimo principus ir paskirtį.

61. BE valdymo skydo inžinierių praktinių įgūdžių formavimui naudojant BE valdymo treniruoklį įvadinio mokymo metu turi būti skiriama ne mažiau nei 80 dienų (skaičiuojant, kad mokomasi 8 akademines valandas per dieną).

62. BE valdymo skydo inžinieriai įvadinio mokymo metu turi įgyti įgūdžius laiku pastebėti, teisingai interpretuoti ir imtis reikiamų veiksmų reaguojant į BE parametrų pasikeitimus, galinčius sukelti branduolinę ar radiologinę avariją arba kitą neįprastąjį įvykį.

63. BE valdymo skydo inžinieriai įvadinio ir testinio mokymo metu turi būti mokomi stebėti ir kontroliuoti branduolinio reaktoriaus būklę, vykdyti valdymo veiksmus ir bendradarbiauti pamainoje.

64. BE valdymo skydo inžinierių įvadinio ir testinio mokymo metu būtina naudoti BE valdymo treniruoklį. BE valdymo treniruoklis (įranga, prietaisai, programinė įranga) turi atitikti branduolinio reaktoriaus veikimo ypatybes ir realias BE valdymo skydo patalpoje dirbančių inžinierių darbo sąlygas bei aplinką, įskaitant prietaisų išdėstymą ir mastelį.

65. BE valdymo skydo inžinierių įvadinio ir testinio mokymo metu BE valdymo treniruoklis turi būti naudojamas taip, kad būtų užtikrintas veiksmingas praktinis jų parengimas veikti normalaus eksploataavimo sąlygomis, esant nukrypimams nuo normalaus eksploataavimo sąlygų, įskaitant radiologines ir branduolines avarijas.

66. BE valdymo skydo inžinieriai turi išmanyti BE saugos užtikrinimo sistemų veikimą ir mokėti tinkamai pasirinkti tolimesnius veiksmus esant jų sutrikimui.

67. Visiems BE valdymo skydo tos pačios pamainos darbuotojams įvadiniai ir testiniai mokymai naudojant BE valdymo treniruoklį turi vykti tuo pačiu metu, siekiant formuoti komandinio darbo įgūdžius.

68. Įvadiniai BE valdymo skydo inžinierių mokymai, naudojant BE valdymo treniruoklį, privalo apimti mokymus vykdyti BE valdymo užduotis normalaus eksploataavimo sąlygomis ir esant nukrypimui nuo normalaus eksploataavimo sąlygų, įskaitant radiacines ir branduolines avarijas.

69. BE valdymo skydo inžinierių testinis mokymas, naudojant BE valdymo treniruoklį, turi būti organizuojamas ne rečiau kaip kartą per metus ir ne mažiau nei 5 dienas (skaičiuojant, kad mokomasi 8 akademines valandas per dieną). Šio mokymo metu turi būti:

69.1. atnaujinamos BE saugos užtikrinimui svarbios žinios ir įgūdžiai;

69.2. mokomasi vykdyti rečiau atliekamus pereinamųjų branduolinio reaktoriaus procesų valdymo veiksmus (pavyzdžiui, energijos bloko paleidimas, stabdymas);

69.3. mokomasi reaguoti esant nukrypimui nuo normalaus eksploatavimo sąlygų, įskaitant radiacines ir branduolines avarijas.

70. BE valdymo skydo inžinierių testinis mokymas gali būti vykdomas nenaudojant BE valdymo treniruoklio, jei BE energijos blokai yra galutinai sustabdyti ir organizacija parengia ir pagrindžia priemones, kuriomis bus užtikrinama reikiama šių darbuotojų kompetencija.

TREČIASIS SKIRSNIS

BE EKSPLOATAVIMO DARBUOTOJŲ MOKYMAS

71. BE eksploatavimo darbuotojai įvadinio mokymo metu turi būti mokomi ir turi įgyti teorinių ir praktinių žinių apie BE konstrukcijas, sistemas ir komponentus, jų išdėstymą ir veikimą, kad BE eksploatavimo darbuotojai galėtų kompetentingai vykdyti jiems priskirtas funkcijas.

72. BE eksploatavimo darbuotojai turi žinoti saugaus BE eksploatavimo ribas ir sąlygas ir žinoti jų pažeidimo pasekmes.

73. Siekiant išvengti neįprastųjų įvykių pasikartojimo, BE eksploatavimo darbuotojai, ne vėliau kaip jiems numatytų artimiausių testinių mokymų metu, turi būti informuojami apie savo ir kituose BEO įvykusius aktualius branduolinius ir radiologinius incidentus, avarijas ir kitus neįprastuosius įvykius, supažindinami su jų priežastimis bei koreguojamosiomis priemonėmis.

VI SKYRIUS

DARBUOTOJŲ ATESTAVIMAS

74. Organizacija, vadovaudamasi šiais Reikalavimais, BEO projektu ir atsižvelgdama į darbuotojų funkcijas ir TATENA dokumentus, vadybos sistemos dokumentuose turi nustatyti ir suderinti su VATESI BEO eksploatavimo darbuotojų kompetencijos tikrinimo tvarkos aprašą. Dėl VATESI derinti pateikto organizacijos BEO eksploatavimo darbuotojų kompetencijos tikrinimo tvarkos aprašo suderinimo VATESI viršininkas priima sprendimą per 20 darbo dienų nuo šio dokumento gavimo dienos. Sprendimas nesuderinti šio dokumento priimamas, jei dokumentas neatitinka šių Reikalavimų.

75. Saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų žinios ir įgūdžiai turi būti tikrinami atestuojant organizacijos atestavimo komisijose.

76. Saugai svarbiose pareigybėse dirbantys darbuotojai turi būti atestuojami periodiškai, bet ne rečiau nei kartą per 5 metus.

77. BEO vadovaujantieji darbuotojai atestuojami Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

78. Ne vėliau kaip 20 darbo dienų iki saugai svarbiose pareigybėse dirbančių BE darbuotojų numatomo atestavimo organizacija turi pateikti informaciją apie atestavimą (atestuojamojo vardas, pavardė, einamos pareigos, atestavimo data, laikas, vieta, atestavimo tikslas, kvalifikaciniai reikalavimai atestuojamajam) VATESI.

79. Atestuojant saugai svarbiose pareigybėse dirbančius BE darbuotojus, atsakingus už branduolinę saugą, atestavimo metu stebėtojo teisėmis turi dalyvauti VATESI viršininko paskirtas nuolatinis įgaliotas darbuotojas, kuris stebi, ar atestavimas yra vykdomas laikantis branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų reikalavimų. Atestuojant kitus saugai svarbiose pareigybėse dirbančius darbuotojus – dalyvaujama (stebėtojo teisėmis) pasirinktinai.

80. Sudarant saugai svarbiose pareigybėse dirbančių darbuotojų atestavimo komisijas, turi būti užtikrinama, kad:

80.1. atestavimo komisijos nariai turi ne mažesnę kaip trejų metų darbo patirtį branduolinės energetikos srityje;

80.2. atestavimo komisijos sudėtyje yra darbuotojų, kurių išsilavinimas ir (arba) darbo patirtis atitinka atestuojamų asmenų darbo pobūdį;

80.3. atestavimo procesas būtų objektyvus ir nešališkas.

81. Atestuojant BE valdymo skydo inžinierius, turi būti tikrinamos branduolinės fizikos ir BE taikomų branduolinių technologijų teorinės žinios ir praktinio BE valdymo darbo įgūdžiai.

82. Saugai svarbiose pareigybėse dirbantys darbuotojai turi būti iš naujo, nepasibaigus 3 metų terminui, atestuojami šiais atvejais:

82.1. darbuotojas perkeliamas į pareigas, kurių vykdymui yra keliama kitokie ir (arba) aukštesnės kompetencijos reikalavimai;

82.2. darbuotojas devyniasdešimt dienų iš eilės arba ilgiau nevykdė saugai svarbių pareigų (pavyzdžiui, nedarbingumas, atostogos).

REKOMENDACIJOS DĖL MAKETŲ AR KITŲ MOKYMO PRIEMONIŲ, KURIOMIS GALI BŪTI PAKARTOJAMAS DARBO ATLIKIMO PROCESAS ATSIŽVELGIANT Į REALIAS DARBO ATLIKIMO SĄLYGAS, NAUDOJIMO

1. Maketai ar kitos mokymo priemonės, kuriomis gali būti pakartojamas darbo atlikimo procesas atsižvelgiant į realias darbo atlikimo sąlygas, kaip mokymo priemonė yra naudojami siekiant pagerinti darbuotojų darbo įgūdžius, siekiant geriau suprasti darbo aplinką, darbo atlikimo specifiką ir su darbo atlikimu susijusius pavojus bei jiems pasirengti.

2. Maketus ar kitas mokymo priemones rekomenduojama naudoti:

2.1. kai darbai atliekami pirmą kartą ar kai atliekami vienkartiniai darbai;

2.2. kai pradedami naudoti nauji įrankiai ar įranga;

2.3. kai atliekami darbai labai ankštose patalpose ir dėl to gali pasikeisti darbo atlikimo specifiką ir su darbo atlikimu susiję pavojai;

2.4. kai reikia sukurti ar patobulinti darbų atlikimo procesą;

2.5. kai reikia pagerinti komandinio darbo jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje įgūdžius;

2.6. kai reikia išbandyti individualiąsias apsaugos priemones realiomis darbo sąlygomis (pavyzdžiui, apsauginio kostiumo su priverstiniu kvėpuojamojo oro tiekimu naudojimas darbo vietoje, kurioje yra įvairios judėjimą apsunkinančios kliūtys);

2.7. kai reikia minimizuoti radioaktyviojo užterštumo pasklidimą, naudojant sanitarinę šliužą (pavyzdžiui, darbuotojų įgūdžių tobulinimas persirengimo metu);

2.8. kai radiacinės saugos tikslais turi būti nustatyta darbo atlikimo trukmė;

2.9. kai reikia apmokyti darbuotojus reaguoti į neįprastuosius įvykius, kurie gali įvykti darbo atlikimo metu (pavyzdžiui, sužeisto darbuotojo evakavimas iš darbo vietos, kur evakavimas gali būti sudėtingas).

Papildyta priedu:

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

Pakeitimai:

1.

Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija, Įsakymas

Nr. [22.3-231](#), 2019-09-25, paskelbta TAR 2019-09-25, i. k. 2019-15095

Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2017 m. rugsėjo 20 d. įsakymo Nr. 22.3-160 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.4.3-2017 „Licencijuojamą veiklą branduolinės energetikos srityje vykdančių organizacijų žmogiškieji ištekliai“ patvirtinimo“ pakeitimo